

MATICA

Veliki jubilej bokeljskih Hrvata

Trikvenica: održana Zimska
kola folklor HMI-a

Razgovor s Krunoslavom
Kićom Slabincom

Mohačke buše: pokladni
običaji Hrvata u Mađarskoj

“Ja sam svoj majstor, moj jedini pravi projekt!”

Nagradu “Silvije Strahimir Kranjčević” za literarno stvaralaštvo iseljenika i njihovih potomaka dodjeljuje HMI-ova podružnica Rijeka. Prva nagrada za poeziju pripala je Vladi Franjeviću iz Lihtenštajna

Vlado Franjević ispred svoje umjetničke instalacije u Bosni

Razgovarala: Anči Fabijanović
Snimke: R. Mavar i zbirka V. Franjevića

Vlado Franjević rođen je 1963. u selu Martincu kraj Čazme. Svoje je literarne radove, a inače djeluje i kao likovni umjetnik te ima veliku podršku nove domovine, objavljivao u stručnim časopisima, zbirkama i antologijama te u ‘on line’ publikacijama na hrvatskom, njemačkom i engleskom jeziku. Izdao je i zbirku pjesama na njemačkom pod naslovom ‘Uraufführung’ (Pretpremijera).

Sudeći prema Vašoj biografiji najprije ste se priklonili likovnom, a zatim pjesničkom izrazu. Kako doživljavate taj svoj umjetnički put i što će u budućnosti prevladati?

— Oprostite, nisam siguran da riječ “prikloniti” ovdje najbolje odgovara onomu što se zapravo dogodilo... Ja nisam ništa izabrao ili se komu priklanjavao, nego

sam bio sam, da se tako izrazim, od kreativne energije izabran! Često se ljudima događaju paralelno nekoliko talenata. Što može biti “sudba kleta” i “križ”, ali daka-ko i mogućnost vlastita “prosvjetljenja”, bazična mogućnost na kojoj se može izgrađivati najprije sebe samog kao kreativni individuum, a koji onda može biti u raznim službama pozitivnih predznaka društvenog života. Uvijek sam se bavio likovnom umjetnošću i uvijek sam bio poprilično pismen! Školovanjem sam dobio zvanje likovnog, a ne spisateljskog stručnjaka. Jedino je u tome razlika! Prevladati neće vjerojatno ništa, iako me za sada ima u poprilično mnogo stručnih knjiga likovno-umjetničkog karaktera, i to na međunarodnom planu. Tamo gdje mi nedostaju riječi, laćam se likovnih sredstava. I obratno!

Uvijek naglašavate da ste rođeni u Martincu kraj Čazme. Korijene se ne zaboravlja, zar ne?

— Martinac je malo selo sa samo još oko 75 duša, ali to mjesto ima svoje ime

- svoj identitet! Sad evo ispada da je baš to i takvo mjesto rodilo barem jednog, javnosti nešto zanimljivijeg, i u (pogotovo) međunarodnim razmjerima već poprilično poznatog kreativca. Ako mi dopustite, citirat ću, umjesto svojeg odgovora, ovdje riječi Rajke Poljak koja je o toj temi pisala za publikaciju “Improvizacije Vlade Franjevića, interpretacije Rajke Poljak”: “Možda si doista u nekim momentima života imao potrebu pobjeći od ‘martinačkih brazda’ u sebi. No, pada mi sad na pamet, kako su te brazde u stvari ‘dvosjeklje’ sve dobro i sve zlo koje si u tom malom Martincu doživio, mislim da te trajno oblikovalo, urezalo svoj pečat, i bilo bi jako bedasto da od toga pokušavaš bježati – jer to bi zbilja onda bio bijeg od samog sebe...”

Imate vrlo dobar status u Lihtenštajnu, slali su vas i na put (u Peking, uz ostalo), dobili ste njihovu stipendiju... Kažite nešto o tim blagodatima.

— Slali su me već ne samo u Peking (ovog ljeta) nego su mi dodijelili godišnju stipendiju Savjetodavnog tijela za kulturu Vlade Kneževine Lihtenštajn, financijski potpomagali moja putovanja i sudjelovanja na izložbama, kultur-

nim razmjenama i likovnim kolonijama u Estoniji, Srbiji, Bugarskoj, Indoneziji, Kirgistanu, Njemačkoj, uvrstili moje ime i moja likovna djela u najvažnije stručne knjige... Najprije se ljudi koji dođu moraju sami znati otvoriti prema domaćinu i svojim vrijednim radom i zalaganjem zadobiti povjerenje. *Dodoši* moraju biti zainteresirani za zemlju u kojoj žive, biti spremni učiti i raditi na sebi samima i osloboditi se dakako kompleksa svakakvih vrsta, koje donose sa sobom. Obratno ne može funkcionirati! Ne može se očekivati da domaćin moli stranca da se upoznaju i sl.

Kad ste se javili na natječaj HMI-a za nagradu S. S. Kranjčević, napisali ste da ste sigurni da ćete pobijediti. Je li riječ o samouvjerenosti ili o nekoj vrsti štosu – da privučete pažnju?

— Naučio sam doista toga dosta u međuvremenu! Ova *fora* nije bilo puko napuhivanje i blefiranje. S vremenom znam vrijednosti onoga što radim. Naučio sam da smijem biti samouvjeren i da kao takav prije nađem sugovornike koji su onda spremni raditi sa mnom. Ja znam tko sam i što sam, imam rezultate, sve je dokumentirano, nisam onaj koji u Hrvatsku ili bilo kamo dolazi fantazirajući o nekim svojim uspjesima, a ne potkrepljujući to "fantaziranje" dokazima! Od dvaju svjetskih jezika kojima se vrlo dobro služim nisam nijedan učio u školi, a na njima držim predavanja ili vodim likovne tečajeve sa studentima umjetničkih škola, recimo, u Jordanu ili u Indoneziji. Došao sam u ovu priču kao *nobody*, kao nitko i ništa. Bez tate, mame, strica, ujne, punca il' kuma! Kao dvadesetpeto-

Danira Bilić, Vlado Franjević i Dragica Rajčić na zagrebačkom sajmu knjiga

godišnjak došao sam na njemačko govorno područje bez i jedne riječi znanja jezika, 2000. sam dobio nagradu potpore mladih pisaca interesne zajednice njemačkih pisaca u Njemačkoj.

Čudit ću se ako se nakon svega što sam naveo netko pita kako je moguće da budem jedan od samo triju europskih grafičkih dizajnera koji je 2006. izlagao plakat na međunarodnoj izložbi u J. Koreji a da uopće nisam grafički dizajner! Zna li da sam baš ja odveo akademskog slikara Zdravka Đereka 1994. i akademskog slikara Franju Matešina 2001. da se nakratko u Kneževom dvoru u Vaduzu druže s kneginjom Marijom od Lihtenštajna! Je li vam poznata činjenica da sam zajedno sa četvero svojih lihtenštajnskih kolega 2002. bio primljen kod javanskog Sultana Hamengku Buwono X. u njegovoj palači u Yogyakarta samo četiri dana nakon Stjepana Mesića i da je isti sultan s velikim zanimanjem primio moje svjedočanstvo o tome da sam i ja Hrvat. Sigurno se također ne zna da sam omogućio svojemu lihtenštajnskom kolegi Arnu Oehriju da 2001. izlaže sa mnom u Muzeju grada Bjelovara i da 2005. zajedno sa njemačkom kolegicom dr. Heike Gässler nastupa na likovnoj koloniji u Tršiću u Srbiji. Iako nikada do tada nisam bio u Srbiji ne samo da me se osobno tamo pozvalo nego mi se odobrilo da povedem i još nekoga sa sobom! To se zove povjerenje.

Zašto mi se pak vjeruje, ne znam. Zna li to možda vi? Ili netko drugi? Na grafičkom bijenalu 2004. ili 2005. u Splitu prvu je nagradu dobio japanski grafičar Masahiro Fukuda. Nisam siguran, ali možda je tomu kumovala činjenica da smo u Sofiji 2003. stanovali kratko vrijeme u istome stanu i da sam ga odveo u Hrvatsko veleposlanstvo u Bugarskoj. Doista ne znam, ali mislim da je tadašnji Veleposlanik u Sofiji, vrlo dragi mi i cijenjeni gospodin, slučajno isto tako iz Splita...

Mogao bih još mnogo toga nabrojiti... i sad vas ja pitam imam li na osnovi svega ovdje nabrojenog, ali i izostavljenog, uopće pravo ne vjerovati u sebe, biti pun samopovjerenja? Pa, ja sam svoj majstor, moj jedini pravi projekt! Već sam načinio čuda iz sebe, iako se to na prvi pogled ne može i ne da vidjeti. Moja me samouvjerenost ne čini, dakako, samo i isključivo simpatičnim. Neki me upravo zbog toga nemaju rado. Tako funkcionira čovjek u nama. Dakako, *štosan* sam također, znam mnogo zanimljivih priča, spontan sam... mediji žive od takvih tipova kao što sam - i ja! Biti danas najbolji slikar, umjetnik u tehničome smislu, imati tehnike u malom prstu, to je samo jedan mali segment koji je važan za uspjeh. Ali ima toga još mnogo, vrlo mnogo onoga što se mora savladati a da se čovjek nametne, da se plasira, da ga se primijeti. ■

ENG An interview with versatile artist Vlado Franjević from Liechtenstein, recipient of the CHF award for poetry conferred on emigrants and their descendants.